

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน

ดนตรี

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พุทธศักราช ๒๕๕๑

กระทรวงศึกษาธิการ

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน

ดนตรี

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

ลิขสิทธิ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการ ถนนราชดำเนินนอก เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๐

โทรศัพท์ ๐ ๒๒๘๘ ๕๗๓๓ - ๓๗

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา ดำเนินการจัดทำต้นฉบับ

ISBN 978-616-461-530-4

พิมพ์ครั้งที่ ๑

พ.ศ. ๒๕๖๘

จำนวน ๒๐,๐๐๐ เล่ม

จัดพิมพ์โดย องค์การค้าของ สกสค.

พิมพ์ที่โรงพิมพ์ สกสค. ลาดพร้าว

๒๒๔๙ ถนนลาดพร้าว แขวงสะพานสอง เขตวังทองหลาง กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๑๐

โทรศัพท์ ๐ ๒๕๑๔ ๔๐๓๓ ต่อ ๓๑๘

www.suksapan.or.th

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

เรื่อง อนุญาตให้ใช้หนังสือในสถานศึกษา

ด้วยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้จัดทำหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน ดนตรี
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑
กระทรวงศึกษาธิการได้พิจารณาแล้ว อนุญาตให้ใช้หนังสือนี้ในสถานศึกษาได้

ประกาศ ณ วันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๗

ว่าที่ร้อยตรี
(ธนุ วงษ์จินดา)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำนำ

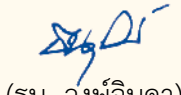
หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน ดนตรี ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ เป็นหนังสือที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดทำขึ้นสำหรับนักเรียนและครูผู้สอน เพื่อใช้ในการเรียนการสอนรายวิชาพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ โดยคณะผู้จัดทำ ซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้มีประสบการณ์และผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปศึกษา ด้านการจัดการศึกษา ตลอดจนศิลปินที่มีส่วนร่วมในการนำเสนอผลงานเพื่อการศึกษาค้นคว้า

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน ดนตรี ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ มุ่งเน้นให้นักเรียนเรียนรู้ดนตรีอย่างรอบด้าน ตามพัฒนาการของนักเรียน โดยเรียนรู้จากเสียง แหล่งกำเนิดของเสียง จังหวะ และการทำกิจกรรมประกอบ การเคลื่อนไหว เพื่อให้เข้าใจจังหวะดนตรี

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานหวังว่า หนังสือเรียนเล่มนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนศิลปะด้านดนตรีได้เป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามหลักการและบรรลุตามความมุ่งหมายของหลักสูตร อย่างไรก็ตามหากมีข้อเสนอแนะประการใด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยินดีรับข้อเสนอแนะเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นต่อไป

ขอขอบคุณคณะผู้จัดทำ ผู้มีส่วนร่วมและศิลปินที่นำเสนอผลงานเพื่อใช้ในการศึกษา ค้นคว้า มา ณ โอกาสนี้ด้วย

ว่าที่ร้อยตรี

(ธนุ วงษ์จินดา)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำแนะนำในการใช้หนังสือระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑

หนังสือเรียนดนตรีเล่มนี้จัดทำขึ้นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ดนตรีอย่างรอบด้านให้กับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ โดยเนื้อหาของหนังสือเล่มนี้สอดคล้องกับพัฒนาการของนักเรียนในแต่ละช่วงชั้น โดยเริ่มจากการท่องบทกลอน ขับร้องเพลงไปพร้อมกับการเรียนรู้เกี่ยวกับจังหวะดนตรี เริ่มจากง่ายและซับซ้อนขึ้นตามลำดับ

ในการจัดการเรียนการสอน ครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ โดยอาจใช้คำถามเปิดกว้างเพื่อกระตุ้นความคิดของนักเรียน ครูควรสนับสนุนให้นักเรียนได้ทดลอง ฝึกฝน และค้นหาแนวทางของตนเอง โดยไม่ยึดติดกับรูปแบบหรือวิธีใดวิธีหนึ่ง

ในระหว่างการทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับบทกลอนหรือร้องเพลงประกอบการเล่น ครูควรตบหรือเคาะจังหวะอย่างต่อเนื่องจนจบกิจกรรม เพื่อให้นักเรียนเกิดความพร้อมเพรียงในการเล่นหรือร้องเพลง ครูควรใช้จังหวะที่ชัดเจนและง่ายต่อการทำตาม

ก่อนทำกิจกรรม ครูควรฝึกฝนตนเองให้คล่องแคล่วในการร้องเพลง เล่นดนตรีและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้การสอนเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

ครูยังสามารถใช้ส่วนของร่างกายประกอบการตบจังหวะ (Body Percussion) หรือใช้วัสดุจากธรรมชาติต่าง ๆ มาทำเป็นเสียงประกอบจังหวะได้ เช่น ก้อนหิน กิ่งไม้ เป็นต้น การใช้วัสดุธรรมชาติประกอบการตบจังหวะจะช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนาน น่าสนใจ และช่วยให้นักเรียนเข้าใจจังหวะดนตรีได้ดียิ่งขึ้น

ครูสามารถใช้เทคนิควิธีการสอนของโคตาย คาร์ล ออร์ฟ และดัลโครซหรือวิธีอื่น ๆ ได้อย่างอิสระเสรี และมีความยืดหยุ่น เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุตามมาตรฐานตัวชี้วัด

หนังสือเรียนดนตรีเล่มนี้จะช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ดนตรีอย่างรอบด้าน ทั้งในด้านทักษะทางดนตรี ความคิดสร้างสรรค์ และการแสดงความคิดเห็น ครูผู้สอนควรจัดการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาการอย่างเต็มศักยภาพ

สาระการเรียนรู้และตัวชี้วัด ป.๑ - ๓

ระดับชั้น	มาตรฐาน	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ประถมศึกษาปีที่ ๑	มาตรฐาน ศ ๒.๑	๑. รู้ว่าสิ่งต่าง ๆ สามารถก่อให้เกิดเสียงที่แตกต่างกัน	• การกำเนิดของเสียง - เสียงจากธรรมชาติ - แหล่งกำเนิดของเสียง - สีสั่นของเสียง
		๒. บอกลักษณะของเสียงดัง-เบา และความช้า-เร็วของจังหวะ	• ระดับเสียงดัง-เบา (Dynamic) • อัตราความเร็วของจังหวะ (Tempo)
		๓. ท่องบทกลอน ร้องเพลงง่าย ๆ	• การอ่านบทกลอนประกอบจังหวะ • การร้องเพลงประกอบจังหวะ
		๔. มีส่วนร่วมในกิจกรรมดนตรีอย่างสนุกสนาน	• กิจกรรมดนตรี - การร้องเพลง - การเคาะจังหวะ - การเคลื่อนไหวประกอบบทเพลง : ตามความดัง-เบาของบทเพลง : ตามความช้าเร็วของจังหวะ
		๕. บอกความเกี่ยวข้องของเพลงที่ใช้ในชีวิตประจำวัน	• เพลงที่ใช้ในชีวิตประจำวัน - เพลงกล่อมเด็ก - บทเพลงประกอบการละเล่น - เพลงสำคัญ (เพลงชาติไทย เพลงสรรเสริญพระบารมี)
	มาตรฐาน ศ ๒.๒	๑. เล่าถึงเพลงในท้องถิ่น	• ที่มาของบทเพลงในท้องถิ่น
		๒. ระบุสิ่งที่ชื่นชอบในดนตรีท้องถิ่น	• ความน่าสนใจของบทเพลงในท้องถิ่น

ระดับชั้น	มาตรฐาน	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ประถมศึกษาปีที่ ๒	มาตรฐาน ศ ๒.๑	๑. จำแนกแหล่งกำเนิดของเสียงที่ได้ยิน	• สีสั่นของเสียงเครื่องดนตรี • สีสั่นของเสียงมนุษย์
		๒. จำแนกคุณสมบัติของเสียง สูง-ต่ำ ดัง-เบา ยาว-สั้น ของดนตรี	• การฝึกโสตประสาท การจำแนกเสียง สูง-ต่ำ ดัง-เบา ยาว-สั้น
		๓. เคาะจังหวะหรือเคลื่อนไหวร่างกาย ให้สอดคล้องกับเนื้อหาของเพลง	• การเคลื่อนไหวประกอบเนื้อหาในบทเพลง • การเล่นเครื่องดนตรีประกอบเพลง
		๔. ร้องเพลงง่าย ๆ ที่เหมาะสมกับวัย	• การขับร้อง
		๕. บอกความหมายและความสำคัญของเพลงที่ได้ยิน	• ความหมายและความสำคัญของเพลงที่ได้ยิน - เพลงปลุกใจ - เพลงสอนใจ
	มาตรฐาน ศ ๒.๒	๑. บอกความสัมพันธ์ของเสียงร้อง เสียงเครื่องดนตรี ในเพลงท้องถิ่นโดยใช้คำง่าย ๆ	• บทเพลงในท้องถิ่น - ลักษณะของเสียงร้องในบทเพลง - ลักษณะของเสียงเครื่องดนตรีที่ใช้ในบทเพลง
		๒. แสดงและเข้าร่วมกิจกรรมทางดนตรีในท้องถิ่น	• กิจกรรมดนตรีในโอกาสพิเศษ - ดนตรีกับโอกาสสำคัญในโรงเรียน - ดนตรีกับวันสำคัญของชาติ

สารบัญ

ระดับชั้น	มาตรฐาน	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ประถมศึกษาปีที่ ๓	มาตรฐาน ศ ๒.๑	๑. ระบุรูปร่าง ลักษณะของเครื่องดนตรีที่เห็นและได้ยินในชีวิตประจำวัน	• รูปร่าง ลักษณะของเครื่องดนตรี • เสียงของเครื่องดนตรี
		๒. ใช้รูปภาพหรือสัญลักษณ์แทนเสียงและจังหวะเคาะ	• สัญลักษณ์แทนคุณสมบัติของเสียง (สูง-ต่ำ ดัง-เบา ยาว-สั้น) • สัญลักษณ์แทนรูปแบบจังหวะ
		๓. บอกบทบาทหน้าที่ของเพลงที่ได้ยิน	• บทบาทหน้าที่ของบทเพลงสำคัญ - เพลงชาติ - เพลงสรรเสริญพระบารมี - เพลงประจำโรงเรียน

บทที่ ๑ เสียงและการกำเนิดของเสียง

๑

• เสียงรอบตัวเรา

๒

• แหล่งกำเนิดเสียง

๙

• ความแตกต่างของเสียง

๑๓

บทที่ ๒ เสียงดนตรี

๑๖

• การกำเนิดของเสียงดนตรี

๑๗

• เสียงดนตรีจากวงดนตรีที่หลากหลาย

๑๘

บทที่ ๓ จังหวะ

๒๖

• จังหวะรอบ ๆ ตัวเรา

๒๗

• จังหวะกับดนตรี

๓๑

• ตัวอย่าง จังหวะในบทเพลงต่าง ๆ

๔๐

บทที่ ๔ สนุกกับกิจกรรมดนตรี (ร้อง เล่น เต้น ฟัง)

๔๓

• ตัวอย่างการทำกิจกรรม การร้องบทกลอนเล่น

๔๔

• ตัวอย่าง การร้องเพลงประกอบการเคลื่อนไหว

๕๐

• การฟังเพลงประกอบการเคลื่อนไหวตามจินตนาการ

๕๖

บทที่ ๕ เพลงของฉัน

๕๘

• เพลงในโรงเรียนของฉัน

๖๓

• เพลงสำคัญ

๖๗

บทที่ ๖ ดนตรีน่ารู้

๖๙

• ตัวอย่าง เพลงในเทศกาลต่าง ๆ ของประเทศไทย

๗๐

• เพลงในท้องถิ่นของไทย

๗๓

บรรณานุกรม

๘๐

ภาคผนวก

๘๑

คณะผู้จัดทำ

๘๒

บทที่

เสียงและการกำเนิดของเสียง

เสียงรอบตัวเรา ✨

ให้สังเกตรูปภาพ แล้ววงกลมล้อมรอบรูปภาพที่คิดว่าจะมีการเกิดเสียง จากนั้นอธิบายว่าภาพดังกล่าว มีเสียงอย่างไร และมีลักษณะของเสียงอย่างไร เช่น เสียงกริ่งจักรยาน ดังกริ่ง ๆ มีลักษณะเสียงสูง เสียงเด็กเล็กร้องไห้ แฉ่ ๆ แฉ่ ๆ มีลักษณะเสียงสูง เดียวก็ดัง เดียวก็เบาและมีเสียงพูดของแม่ มีเสียงทุ้ม ๆ ปลอดภัย ลักษณะเสียงเรียบ ๆ ปานกลาง

สังเกตเสียงที่อยู่รอบ ๆ ตัว ได้ยินเสียงอะไรบ้าง ให้วาดภาพสิ่งที่ทำให้เกิดเสียงอย่างน้อย ๕ รูป ลงในพื้นที่ว่าง บอกว่ามีเสียงอย่างไร รวมถึงบอกลักษณะว่าดัง/เบา สูง/ต่ำ ฯลฯ

นักเรียนสามารถยกมือแสดงความคิดเห็น ซึ่งเสียงที่เกิดขึ้นไม่มีถูกผิด อธิบายได้ตามจินตนาการของแต่ละคนที่จะมีความแตกต่างกัน

จินตนาการว่าในแต่ละภาพ มีเสียงอะไรบ้าง ลองทำเสียงนั้นให้เหมือนมากที่สุด ด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การเปล่งเสียงของตัวเอง การใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ หรือใช้อวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายทำให้เกิดเสียง เป็นต้น

ภาพนี้เป็นภาพพายุ เกิดขึ้นที่ต่างจังหวัด ที่มีเสียงลมแรง เสียงฟ้าผ่า เสียงฝนตก เสียงลมแรง มีเสียงดังเปรี้ยงๆ ชูๆๆๆ ฯลฯ

๑. ภาพนี้เกิดขึ้นที่ไหน มีใครทำอะไร มีเสียงอะไรบ้าง ลักษณะเสียงเป็นอย่างไร

๒. ภาพนี้คือที่ไหน มีเสียงอะไร ลักษณะเป็นอย่างไร

๓. ภาพนี้เป็นเวลาใด มีเสียงหรือไม่ ถ้ามีเสียง เสียงนั้นเป็นอย่างไร

๔. ภาพนี้คือที่ไหน มีใครทำอะไร มีเสียงอะไร ลักษณะเสียงเป็นอย่างไร

แหล่งกำเนิดเสียง ✨

เสียงที่เราได้ยินมาจากแหล่งกำเนิดที่ต่างกัน ทำให้เสียงมีลักษณะแตกต่างกันไป สามารถแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่ เสียงจากธรรมชาติ และเสียงที่มนุษย์สร้างขึ้น

เสียงจากธรรมชาติ

เสียงนกร้อง

เสียงหมาหอน

เสียงน้ำตก

เสียงยูงบิน

ครูผู้สอนตั้งคำถามว่าใครรู้จักเสียงธรรมชาติบ้าง มีเสียงอะไรบ้าง เสียงที่มนุษย์สร้างขึ้นมีเสียงอะไรบ้าง จากนั้นจึงให้นักเรียนดูภาพ

เสียงที่มนุษย์สร้างขึ้น

เสียงตอกตะปู

เสียงเครื่องผสม

เสียงกลอง

เสียงโทรโข่ง

สังเกตเสียงที่อยู่รอบ ๆ ตัว ได้ยินเสียงอะไรบ้าง ให้วาดภาพสิ่งทำให้เกิดเสียงจากธรรมชาติมา ๑ อย่าง

สังเกตเสียงที่อยู่รอบ ๆ ตัว ได้ยินเสียงอะไรบ้าง ให้วาดภาพสิ่งทำให้เกิดเสียงจากมนุษย์สร้างขึ้น ๑ อย่าง

นักเรียนช่วยกันสังเกตรูปภาพที่สื่อถึงแหล่งกำเนิดเสียงที่มาจากธรรมชาติ
และรูปภาพไหนบ้างที่สื่อถึงแหล่งกำเนิดเสียงที่มนุษย์สร้างขึ้น

ความแตกต่างของเสียง ✨

เสียงดังและเสียงเบา

เสียงต่ำและเสียงสูง

เสียงที่ต่อเนื่องและเสียงที่ไม่ต่อเนื่อง

จงบอกคำว่า **สูง** หรือ **ต่ำ** ให้สัมพันธ์กับเสียงตามรูปภาพที่กำหนดไว้

สูง

ต่ำ

สูง

ต่ำ

สูง

ต่ำ

สูง

ต่ำ

สูง

ต่ำ

จงบอกคำว่า **สูง** หรือ **ต่ำ** ให้สัมพันธ์กับเสียงตามรูปภาพที่กำหนดไว้

สูง

